

HISTORISCH OVERZICHT

BRANDWEER

Nederland

Aanleiding

Door middel van vakbekwaam, snel en veilig optreden, in een snel veranderende omgeving, worden taken door zowel vrijwillige als beroeps brandweerlieden professioneel, integer, open en transparant naar burger en collega uitgevoerd. Zij leveren daarmee een bijdrage middels betrokkenheid binnen de samenleving die mede daardoor leefbaar en veilig blijft. Brandweer Nederland wenst daarbij een eenduidige, krachtige, maar ook een toegankelijke uitstraling te hebben die hoort bij de brandweerprofessional.

De missie van Brandweer Nederland is minder branden, minder slachtoffers, minder schade

(bron: Brandweer Nederland, 2015)

Kader

Het voorgestelde voorschrift beperkt zich tot de huisstijl van beschermende kleding ten behoeve van de brandweer voor binnenbrandbestrijding, buitenbrandbestrijding en technische hulpverlening (hierna te noemen: uitrukkleding). Daarbij gaat het enkel over het aanzicht (reflectiestrepen) en niet over het ontwerp van de kleding. De huisstijl dient een unieke uitstraling te hebben die beschermd is en niet door derden zonder toestemming gebruikt mag worden.

Brandweer Nederland kent voor haar voertuigen alsook voor het uitgaansuniform een huisstijl met een beschermd beeldmerk. In de huisstijl uitrukkleding is het beeldmerk als ook typografie overgenomen.

Schouderstukken en helm: Hoewel de helm en schouderstukken onderdeel uitmaken van de beschermende kleding en optisch ook een grote bijdrage aan de herkenbaarheid leveren, zijn deze niet

opgenomen in de huisstijl uitrukkleding. Reden hiervoor is dat het bestaande onderdelen betreft die daarom niet meegenomen kunnen worden in de beschermde huisstijl. Bovendien biedt de helm onvoldoende unieke kenmerken om deze op te nemen in de huisstijl.

Schouderstukken: In navolging van het NVBR document wordt een nieuw document opgesteld met een actualisering van uitvoering en functies. Er vinden geen wijzigingen plaats met betrekking tot de kleuren, echter wordt er wel een verbetering in kleurschakering ingevoerd door middel van kleurcoderingen (Pantone) voor stoffen.

Helm: Het advies van TNO is gebruik te maken van de gele kleur en voorzien van reflectie van de betreffende leverancier.

Slijtage en warmteontwikkeling: De hoeveelheid en de positie van reflectie op de beschermende kleding hebben invloed op de duurzaamheid en het comfort. Deze aspecten zijn door de notified body TÜV Rheinland

Nord met gestandaardiseerde methoden getest. Hoewel er in het ontwerp relatief een grote hoeveelheid reflectie gebruikt wordt, is door de gekozen positie van de reflectie op de kleding de invloed op het ademend effect tot een minimum beperkt. Bij de gekozen plaatsing van de reflectie bevindt zich de grootste overlapping op het gedeelte 'jas over broek' en 'broek over laarzen'.

3D: Met de komst van digitale patroonsnijmachines is het ontwerpen met een groter aantal coupons geen beperking meer. Gevolg is dat de kleding uit veel meer stukken kan worden opgebouwd wat een positief effect op het draagcomfort heeft. Ten tijde van de presentatie van de huisstijl werd aanvankelijk door een aantal leveranciers aangegeven dat 3D design niet mogelijk was. Ofschoon er aan gewerkt is om het ontwerp 'state of the art' op te leveren, bleken de paden 3D en de Huisstijl pas bij de presentatie elkaar te kruisen. De huisstijl bood reeds veel ruimte en met een paar kleine aanpassingen in de "montage instructie" voor leveranciers kunnen ook de 3D designs voorzien worden van de genoemde huisstijl.

Anton Slofstra voormalig portefeuillehouder RBC (beschermende) middelen;

'Als ik 's avonds naar het nieuws kijk naar een item over inzet van de brandweer, mis ik steeds weer de eenheid van uitstraling. Onze huisstijl is een krachtig hulpmiddel om herkenning te creëren en daarmee een baken te vormen in de wereld van vandaag. Het is daarom dat ik een opdracht tot verkenning van een gezamenlijk kledingontwerp aan het IFV heb gegeven, wat geleid heeft tot een knelpuntenstudie en de opdracht om het ontwerp verder uit te werken.'

Leveranciers: Om de gewenste bescherming van de huisstijl te kunnen waarborgen, zijn leveranciers niet meegenomen in de ontwerpfasen. Hoewel het op technisch vlak wellicht wenselijk was, werd het risico ten aanzien van de mogelijke bescherming van de huisstijl door het IFV ingeschat als zeer risicovol.

Leveranciers waren hierdoor later in het proces terughoudend, omdat het ontwerp om aanpassingen in de productie vraagt. Inmiddels wordt de huisstijl door de aanbestedende diensten gerespecteerd en zijn de inschrijvingen op basis van de huisstijl.

Presentatie ontwerpvoorstel op Brandweercongres 2018

De doorlooptijd van de ontwikkeling van de huisstijl heeft aanzienlijk meer tijd in beslag genomen dan vooraf werd verwacht. De oorzaken zijn hiervoor zeer divers:

- Beschikbaarheid van betrokkenen (ontwerpers en ontwikkelaars)
- Afstemming met de verschillende stakeholders in het veld
- Beschikbare ruimte bij TNO en TÜV Rheinland en doorlooptijden voor uitvoering van de onderzoeken
- Agenda van de verschillende besluitvormingsgremia
- Productie van de concept/test pakken
- Gesprekken met leveranciers

Draagvlak

Gedurende de ontwikkeling van de huisstijl uitrukkleding zijn de volgende stakeholders gekend en meegenomen in het proces:

VG-MSO, ABB en Netwerk Brandweervrouwen:

Brandweer Nederland kent op het gebied van kleding verschillende overlegvormen. Voor de afstemming op het

operationele niveau zijn er vakgroepen zoals de vakgroep Materieel-Service en Onderhoud (VG MSO). Deze vakgroep heeft voor de afstemming op het gebied van de specialisatie kleding de 'adviesgroep beheer brandweerkleding' (ABB) opgericht. In deze adviesgroep zijn alle veiligheidsregio's vertegenwoordigd door bijvoorbeeld kledingcoördinatoren. Daarnaast kent Brandweer Nederland ook een Netwerk Brandweervrouwen die zich bezig houden met actuele onderwerpen/problematiek rond vrouwen bij de brandweer.

Hans Zuidijk huidig portefeuillehouder RBC (beschermende middelen);

'Als opvolger van Anton ben ik betrokken geraakt in de eindfase van het project. Ik zie de complexiteit en de omvang van het project, waarbij keuzes vaak emotionele reacties oproepen. Er leven ook de nodige misverstanden, omdat het proces nog lopende is en de communicatie nog niet volledig vorm heeft gekregen. De verwarring rondom het toepassen op de zogenaamde 3D modellen leverde aanvankelijk ook veel weerstand, maar dat is inmiddels opgelost en vormt geen probleem meer. Op dit moment heeft Limburg-Noord de huisstijl al omarmd en lopen er meerdere aanbestedingen met de basis huisstijl zoals nu voorgesteld.'

ABB: vertegenwoordiging vanuit het ABB is voortdurend actief betrokken geweest bij de totstandkoming van de huisstijl uitrukkleding. De gehele adviesgroep is betrokken geweest bij de beoordeling van de twee concepten. De dilemma's

en adviezen zijn daarbij voorgelegd aan het MSO (volgende trede in de ontwikkeling advies richting RBC).

MSO: binnen de VG-MSO zijn verschillende onderwerpen onder gebracht bij zogenaamde portefeuillehouders, zo ook persoonsgebonden beschermende middelen. In de verschillende stadia heeft afstemming plaatsgevonden met de MSO-portefeuillehouder en met de vakgroep als geheel.

RBC: de huisstijl is in verschillende stadia binnen de RBC besproken. Aanvankelijk is er door de RBC-portefeuillehouder gepolst naar draagvlak van een landelijke uitstraling. Op basis hiervan is een aanvang gemaakt met het project huisstijl uitrukkleding. In latere stadia is de besluitvorming doorlopen inclusief een presentatie van het definitieve standmodel. Op basis hiervan is ook de presentatie van de huisstijl op het Brandweercongres 2018 voorbereid en gepresenteerd.

Ontwerp

Als basis voor het ontwerp is uitgegaan van de normen NEN EN ISO 20471 en de afgeleide Rijkswaterstaatnorm (zie het kader Normering). Deze normen bepalen waar en op welke wijze reflectie dient te worden uitgevoerd.

Om ruimte te bieden aan brede inzichten is ervoor gekozen om het ontwerp niet intern te ontwikkelen,

Vier concepten in schetvorm van de Hogeschool van Amsterdam

maar samen te werken met de Hogeschool van Amsterdam (Amsterdam Fashion Institute (AMFI)) als onderdeel van een studentenproject "functional designing". Vanwege het uitblijven van concrete resultaten is, op aangeven van de Hogeschool van Amsterdam, contact gezocht met dezelfde haute couturier als van KLM. Hij is onder andere gespecialiseerd in (uitstraling van) bedrijfskleding en heeft zich met name gericht op het creatief ontwerpen van de uitstraling. Zijn opdracht was het ontwerpen van vier concepten in schetsvorm.

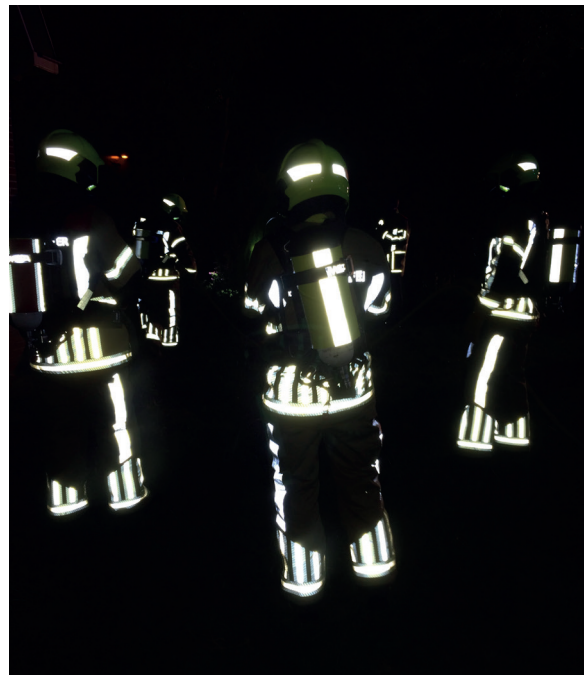

Twee voorbeelden zichtbaarheid reflectiestrepen bij nacht

Door een geselecteerde commissie (vertegenwoordigers uit het veld, waaronder de adviesgroep beheer brandweerkleding en het netwerk brandweervrouwen) zijn twee van deze vier ontwerpen gekozen om verder uit te werken. Eén van de twee geselecteerde ontwerpen bleek echter auteursrechtelijke conflicten te veroorzaken met bestaande beschermde ontwerpen, waardoor er één ontwerp overbleef. Dit ontwerp is getest door TNO en daaruit bleek dat er een aantal

verbeterpunten in overweging genomen moesten worden. Het IFV heeft hierop een industrieel ontwerpster in de hand genomen om het ontwerp te verbeteren, waarbij naast de uiterlijke ook de functionele effecten bewaakt werden.

Om te komen tot een uniek design, is er gezocht naar mogelijke afwijkingen ten opzichte van de normering NEN EN ISO 20471 zonder dat daarbij het doel van de norm werd aangetast. De daaropvolgende concepten zijn daarom in de verschillende fasen getoetst door

TNO, wat geleid heeft tot diverse aanpassingen. Vervolgens is er een nieuw zichtbaarheidsonderzoek door TNO uitgevoerd. Het ontwerp kent typische vormgevingselementen die het ontwerp onderscheidend maken zoals de hoeveelheid verticale strepen, afgeschuinde bovenzijde van de strepen en het gebruik van huisstijlelementen van Brandweer Nederland.

3D-design van definitief ontwerpvoorstel

Eigendom

Om de bescherming van de huisstijl te kunnen bewaken, is de ontwikkeling ervan met een kleine groep uitgevoerd onder strenge restricties. Alle betrokkenen hebben getekend voor geheimhouding om te voorkomen dat enige uiting van het ontwerp zou uitlekken voordat de formele bescherming was vastgelegd. Zonder deze aanpak konden we geen aanspraak maken op het eigendom van het ontwerp.

Het ontwerp en gebruiksrecht van de huisstijl uitrukkleding is Europees breed gedeponneerd. Dat wil zeggen dat ongeoorloofd gebruik juridisch gehandhaafd kan worden. Het IFV is namens Brandweer Nederland eigenaar en verantwoordelijk voor het beheer en de bewaking van de huisstijl. Het IFV voert actief beleid en geeft in diverse vormen uiting aan de handhaving van de huisstijl. Naast merk- en modelregistratie maakt het IFV ook gebruik van juridische dienstverleners om de huisstijl te handhaven. Leveranciers dienen aan het IFV toestemming te vragen voor het gebruik van de huisstijl. Dit betreft een unieke goedkeuring waarmee de leverancier instemt met de afspraken conform het gebruik van de huisstijl. Dit geldt voor alle uitingvormen lijkend op het standmodel, ook in verschillende kleuren. Met deze toestemming heeft de leverancier de mogelijkheid om proefpakken te

maken voor aanbesteding van veiligheidsregio's. Het IFV behoudt te allen tijde het recht om bij de constatering van onrechtmatige afwijkingen, de toestemming voor het gebruik van de huisstijl in te trekken.

Bovenstaande sluit eventuele aanpassingen niet uit, echter dient er noodzaak aanwezig te zijn en aangetoond te worden. Indien de noodzaak erkend wordt, zal toestemming schriftelijk door het IFV gegeven worden.

Normering

NEN EN ISO 20471/RWS-norm: NEN EN 20471 en de afgeleide Rijkswaterstaatnorm zijn normen die bepalen waar en op welke wijze reflectie dient te worden uitgevoerd. De Rijkswaterstaatnorm blijkt daarbij in het verleden door de brandweer te zijn geïnterpreteerd als een eis van zichtbaarheid waar de brandweer aan moest voldoen om veilig op en rond de openbare weg incidenten te bestrijden. Dat is niet het geval. Het is een standaard die uiterlijke kenmerken kleding (eisen) beschrijft ten behoeve van aanbestedingen, opdrachtverlening en handhaving voor GWW-aannemers. Deze is niet van toepassing voor spoedeisende hulpverleningsdiensten. De standaard NEN EN ISO 20471 beschrijft in relatie tot ontwerpen exact wat wel en niet is toegestaan. Deze standaard dient te worden gebruikt door elke professional (m.u.v. politie) die werkt op of aan de openbare weg. De Europese Richtlijnen bieden de mogelijkheid om gemotiveerd af te wijken van de standaardisering. Gezien het feit dat beide normen dermate rigide zijn dat de uitvoering geen ruimte laat voor enig uniek beeld, hebben we bij het ontwerp van de huisstijl hiervan gebruik gemaakt. Om beide EU normen wel te respecteren, is gezocht naar een afwijkend beeld waarbij de herkenbaarheid een belangrijk gegeven diende te zijn. Herkenning heeft namelijk invloed op het gedrag van de verkeersdeelnemer, waarbij verondersteld wordt dat dit van invloed is op de veiligheid van het brandweerpersoneel.

Zichtbaarheid en conformiteit: Aangezien het ontwerp van de huisstijl afwijkt van de normering NEN EN ISO 20471, heeft het IFV opdracht gegeven voor een zichtbaarheidsonderzoek door TNO en een conformiteitsverklaring door de notified body TÜV Rheinland op basis van de NEN EN 469.

Zichtbaarheidsonderzoek TNO: Onderzocht is de zichtbaarheid huisstijl uitrukkleding in vergelijking met uitrukkleding conform NEN EN 469 en de NEN EN ISO 20471. Dit vond plaats door onder operationele omstandigheden de zichtbaarheid en herkenbaarheid te vergelijken tussen het nieuwe patroon 'de huisstijl' en het huidige brandweertenu (de 'Referentie' kleding).

Daarnaast is de zichtbaarheid gemeten hoe sterk een object de aandacht trekt, zonder dat het direct herkend hoeft te worden. Herkenbaarheid werd in deze studie geoperationaliseerd als de opvallendheid van een persoon die als 1st responder wordt herkend. De eis aan het nieuwe patroon was daarbij dat het onder geen enkele omstandigheid, zowel dag als nacht, substantieel minder opvallend en herkenbaar mocht zijn dan de 'Referentie' kleding. Het onderzoek bestond uit twee fasen: In de aanloopfase (Herfst 2017) zijn de opvallendheidsmetingen van de brandweerhelmen overgenomen in de evaluatiefase (lente 2018). De TNO-rapportage 'Onderzoek naar zichtbaarheid brandweerkleding' is uitgewerkt in TNO 2018 R10612.

Conformiteitsverklaring: Om te komen tot de conformiteitsverklaring heeft TÜV Rheinland Nord een aantal testen op sample materialen conform de NEN EN 469 uitgevoerd, als ook oppervlakte metingen van de reflectie bij de verschillende maatvoeringen. Daarbij zijn er metingen gedaan met betrekking tot de weerstand tegen vlammen en stralingswarmte, slijtvastheid en adembaarheid in de vorm van waterdampweerstand.

NEN-EN 469: De voorgestelde huisstijl uitrukkleding voorziet in ontwerpen voor NEN EN 469 klasse 1 & 2. NEN-EN-ISO 20471: De reflectie strepen in fysieke vorm dienen te voldoen aan de norm. Daarbij worden eisen gesteld aangaande de uitvoering en kwaliteit van de reflectie. De huisstijl wijkt in detail (gemotiveerd) af op de uitvoeringsvormen in deze norm.

N.B. Het is goed om bij bovenstaande aan te tekenen dat Duitsland expliciet in haar nationale wetgeving heeft opgenomen dat de brandweer niet hoeft te voldoen aan de klassering van de EN ISO 20471. Hierdoor is er in Duitsland geen aanleiding om de EN ISO 20471 aan te passen voor brandweeractiviteiten. Nederland wil dergelijke passages niet opnemen als wettekst, maar biedt ruimte door de mogelijkheid van onderbouwde brancheafspraken. Deze afspraken behelzen zowel fysieke kenmerken (huisstijl) als tactische kenmerken (verkeers-incidentmanagement).

BRANDWEER
Nederland